

Bert Keizer

Voor de
omstanders
blijft de patiënt
geestelijk in
leven

VINCENT BOON

Signalen

Collega E. vertelde wat hem overkwam bij het onderzoek van een jonge vrouw die bij een verkeersongeluk ernstige cerebrale schade opliep en die nu als *minimally conscious* op zijn afdeling verblijft.

Een van de testjes bestaat uit het laten tinkelen van een belletje vlak bij het oor. Hij beschrijft me zijn reactie op haar reactie. Haar reactie? 'Ja, haar reactie, want ze reageert daarop en ik kan het niet helpen, maar ik denk dan heel even: YES! ze komt terug, ik heb contact, hoewel ik heel goed weet dat dat niet het geval is.' Hij weet dat zo goed omdat er allerlei beeldvormende technieken op haar zijn losgelaten waaruit de innerlijke leegte bleek die zo verwarrend weersproken wordt door haar reactie op het belletje. Familieleden hebben geen enkel verweer wanneer ze geconfronteerd worden met een dergelijke reactie. De ontnuchterende scanbeelden ontnuchteren hen niet en er ontstaat een eindeloze reeks van die kleine opspringende YES!-momentjes, waarop de geliefde zich weer tot hen lijkt te richten. Stemgeluid is hierbij ook verleidelijk. Minimaal bewusten praten niet, nee, maar ze hoesten of niezen wel en dan hoor je ineens die stem weer!

Je vraagt je wel eens af hoe de moedermeuw met een krop vol vis haar eigen piepende kuiken vindt tussen die tienduizend andere kuikentjes in de kolonie, maar voor ons is de menselijke stem precies zo persoonlijk dat je je man, vrouw of kind moeiteloos uit een groep praters hoort opklinken. Zo blijft voor de omstanders

ook de minimaal bewuste patiënt geestelijk in leven hoewel dat geestelijke leven nu juist afwezig blijkt bij anatomische exploratie. Nou ja, 'afwezig' is te duidelijk gesteld. Wij zijn op dat punt heel wat wijzer geworden over wat we de comateuze toestand noemden.

Bij elke vorm van hersenschade worden de omstanders door de vervormde signalen die het gevolg zijn allerlei kanten op gestuurd. De meest voorkomende vorm van hersenschade waar we nu mee worstelen is dementie en de vraag naar wat dementerenden nou precies meemaken is notoir moeilijk te beantwoorden tenzij je de hele dag met zo iemand doorbrengt. Mensen denken dat het lijden van dementie vooral daarin bestaat dat je met een volle inco-luier op je enkels wanhopig een helverlichte lege verpleeghuisgang in staart. Men denkt dat zo graag omdat het verpleeghuis dan tevens de oorzaak is. Wel een psychologische goocheltruc van formaat, want het verpleeghuis veroorzaakt geen dementie. Dementerenden worden daar in een vergevorderd stadium naartoe gebracht.

De nationale commotie die ontstond rond mevrouw Goudriaan, die voor de camera haar overdosis kreeg toegediend, vond zijn oorsprong niet alleen in afkeer van het gefilmde sterven, maar ook in onbegrip waar het de aard van haar lijden betrof. Haar hersenschade leidde tot verwrongen signalen die alleen de nauw betrokkenen goed wisten in te schatten. Maar op afstand zei iedereen: was zij nou zo ongelukkig? ■